

Uchwała Nr IX/88/2024
Rady Powiatu w Jaśle
z dnia 28 listopada 2024 roku

w sprawie przyjęcia do realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie jasielskim na lata 2024-2026”

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 107) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177 ze zm.), Rada Powiatu w Jaśle, uchwala co następuje:

§ 1

Przyjmuje się do realizacji „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie jasielskim na lata 2024-2026”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Jaśle.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY POWIATU W JAŚLE

Grzegorz Pers

Barbara Ent-Lönnik

**Załącznik do Uchwały Nr IX/88/2024
Rady Powiatu w Jaśle
z dnia 28 listopada 2024 roku**

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE JASIELSKIM
NA LATA 2024 – 2026**

Jasło 2024 rok

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	3
II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU	4
I. ZADANIA Z ZAKRESU PIECZY ZASTĘPCZEJ	5
1. Zadania Powiatu realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	6
2. Zadania Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej	7
3. Zadania Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	9
4. Zadania Zarządu Powiatu	10
III. RODZINNA I INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA.....	11
1. RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA	11
2. INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA W POWIECIE JASIELSKIM	21
3. USAMODZIELNIENIA WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE JASIELSKIM	25
IV. ZASOBY POWIATU JASIELSKIEGO.....	28
V. CELE PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	29
VI. ADRESACI PROGRAMU.....	32
VII. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH NA LATA 2024 - 2026	32
VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	32
IX. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU.....	33
X. ZAKOŃCZENIE	33

I. WSTĘP

Rodzina jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem dla rozwoju dziecka. Kształtuje osobowość, system wartości, styl życia, ukazując wartości, zasady i reguły życia poprzez własne zachowanie i doświadczenia.

Rodzice realizujący w sposób prawidłowy swoje funkcje przygotowują dziecko do dorosłego życia, wyposażając je w umiejętność nawiązywania prawidłowych relacji i tworzenia związków oraz odpowiedzialne podejmowanie ról społecznych i zawodowych. Podstawowym celem wychowania jest przekazanie wartości ogólnych, którymi dziecko może się kierować w samodzielnym postępowaniu, a także wspieranie dziecka, by stawało się coraz lepszym człowiekiem. Sposób, w jaki rodzice traktują dzieci ma trwałe konsekwencje dla ich życia.

Nie każda jednak rodzina jest prawidłowym środowiskiem wychowawczym, może wspierać lub ograniczać procesy adaptacji dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina dysfunkcyjna to rodzina, która w sposób ciągły przejawia zaburzenia swojej struktury i funkcji. Źródłem dysfunkcji w rodzinie są dorośli, którzy założyli rodzinę – małżonkowie, rodzice. To oni, jako dojrzały ludzie podejmują decyzję o założeniu rodziny, tworzą zasady, według których rodzina funkcjonuje, wnoszą swój światopogląd, styl bycia, sposób zachowania się, obraz siebie, przekonania, jak również swoje emocje i sposoby ich okazywania. Zaburzenie układu rodzinnego ma swój początek w osobach, które go inicjują. Przemoc, kryzysy w rodzinie prowadzą do nadużyć w rodzinie. Wówczas dochodzi do ingerencji sądów i innych instytucji we władzę rodzicielską.

We wszystkich działaniach dotyczących dziecka, podejmowanych przez publiczne lub niepubliczne instytucje pomocy społecznej, sądy, władzę administracyjną lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną jest najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka (art. 3 Konwencji o prawach dziecka).

Założenia polityki prorodzinnej w Polsce wynikają z prawa dziecka do wychowywania w rodzinie. W tym celu zwiększono zakres zadań samorządów w zakresie wspierania rodziny oraz organizowania rodzinnej pieczy zastępczej, w sytuacji, gdy rodzice nie są w stanie sprawować opieki nad dzieckiem. Szczegółowe regulacje tego zagadnienia znalazły się w obowiązującej ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną już od chwili pojawienia się sygnału o wystąpieniu problemu, co ma zapobiec umieszczeniu dziecka poza rodziną naturalną. Prawem dziecka jest bowiem wychowywanie się w rodzinie biologicznej pod opieką rodziców.

Rodziny, których funkcjonowanie jest zaburzone często wymagają pomocy z zewnątrz, ponieważ same nie są w stanie rozwiązać problemów, które kumulując się i piętrząc, pogłębiają ich niewydolność. Dlatego umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej, organizowanej przez samorząd powiatowy następuje gdy dobro dziecka jest zagrożone po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej i powinno być ostatecznością.

Wspomaganie rodziny w wypełnianiu zadania wychowania i opieki nad dziećmi oznacza zaangażowanie wielu podmiotów, zarówno instytucjonalnych, jak i pozainstytucjonalnych, co z kolei wymaga stworzenia skoordynowanego i spójnego systemu pieczy zastępczej. Dlatego też celem niniejszego opracowania jest zaprezentowanie organizacji pieczy zastępczej w powiecie jasielskim.

Podstawą przygotowania trzyletniego Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie jasielskim na lata 2024 – 2026 jest art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.).

II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Działania w zakresie objętym niniejszym programem podejmowane będą w oparciu o:

- 1) Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) Konwencję o Prawach Dziecka przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych,
- 3) Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 4) Ustawę z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- 5) Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym,
- 6) Powiatową Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Jasielskiego na lata 2023-2030,

- 7) Strategię Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2023-2030,
- 8) Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- 9) Ustawę z dnia 9 czerwca 2022 roku o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich,
- 10) Ustawę z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej,
- 11) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

I. Zadania z zakresu pieczy zastępczej

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wprowadziła znaczące zmiany w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną, w tym wyraźnie podzieliła kompetencje między samorząd gminny i powiatowy w zakresie: pracy z rodziną - co należy do zadań własnych gmin - i organizacji pieczy zastępczej – co należy do zadań własnych powiatu.

GINA	POWIAT	WOJEWÓDZTWO
- działania profilaktyczne - praca (asystent rodziny) z rodziną przeżywającą trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dziecka	- działania promujące rodzinną pieczę zastępczą - organizacja rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej - wsparcie dla rodzin zastępczych i dzieci w nich mieszkających - pomoc i wsparcie dla usamodzielniających się	Prowadzenie: - ośrodków adopcyjnych - regionalnych placówek opiekuńczo – terapeutycznych - interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych

Zgodnie z w/w ustawą zadania związane z zapewnieniem dzieciom pieczy zastępczej należą do zadań własnych powiatu. Do głównych zadań w tym zakresie należą organizowanie opieki i wychowania w pieczy zastępczej zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej, przyznawanie określonych w ustawie świadczeń oraz przyznawanie pomocy finansowej i wsparcia dla wychowanków opuszczających różne formy pieczy zastępczej.

1. Zadania Powiatu realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania, w tym grup wsparcia i specjalistycznego poradnictwa;
- 8) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- 9) wprowadzenie danych do rejestru dot. pieczy zastępczej, ich aktualizacja i usuwanie;
- 10) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;

11) finansowanie:

- a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo – wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
  - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
  - c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
- 12) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej,
- 13) przekazywanie informacji o powstaniu zaległości z tytułu ponoszenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej do biura informacji gospodarczej informacji,
- 14) współpraca ze środowiskiem lokalnym,
- 15) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

2. Zadania Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych

- zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
  - 4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
  - 5) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
  - 6) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
  - 7) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
  - 8) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
  - 9) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
  - 10) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
  - 11) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
  - 12) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
  - 13) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

- 14)zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- 15)przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
- 16)zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 17)organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku, gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku;
- 18)wprowadzenie danych do rejestru dot. pieczy zastępczej, ich aktualizacja i usuwanie.

3. Zadania Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnia Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, w celu objęcia pomocą i wsparciem rodziny zastępcze oraz prowadzących rodzinne domy dziecka. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej może objąć wsparciem i pomocą nie więcej niż 15 rodzin.

Zadaniem Koordynatora jest:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- 2) przygotowanie, we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, planu pomocy dziecku;
- 3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- 4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- 5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;

- 6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
- 7) przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

4. Zadania Zarządu Powiatu

Zarząd Powiatu sprawuje kontrolę nad organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinami zastępczymi, prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz placówkami opiekuńczo – wychowawczymi. Zarząd może upoważnić, w formie pisemnej, do sprawowania kontroli członka zarządu powiatu, pracownika urzędu albo kierownika jednostki organizacyjnej powiatu. Czynności kontrolnych nie może wykonywać koordynator rodzinnej pieczy zastępczej.

Zarząd Powiatu ma prawo do:

- 1) żądania informacji, dokumentów i danych, niezbędnych do sprawowania kontroli;
- 2) wstępu w ciągu doby, w tym w porze nocnej – w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia dziecka do obiektów i pomieszczeń kontrolowanej jednostki, rodziny zastępczej lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka w których wykonywane są ich zadania;
- 3) przeprowadzania oględzin obiektów, składników majątku kontrolowanej jednostki oraz przebiegu określonych czynności objętych obowiązującym standardem;
- 4) przeprowadzania oględzin obiektów, w których kontrolowana rodzina zastępcza lub osoby prowadzące rodzinny dom dziecka sprawują pieczę zastępczą;
- 5) żądania od pracowników kontrolowanej jednostki, rodziny zastępczej lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka udzielenia informacji w formie ustnej lub pisemnej w zakresie przeprowadzanej kontroli;
- 6) obserwacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 7) przeprowadzania indywidualnych rozmów z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej, w tym zasięgania opinii dzieci, z uwzględnieniem ich wieku, możliwości intelektualnych oraz stopnia dojrzałości poznawczej.

III. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza

Podstawowe formy pieczy zastępczej to: rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kładzie nacisk na ograniczenie roli placówek opiekuńczo – wychowawczych na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej. Dla dziecka, które jest pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej w pierwszej kolejności poszukuje się rodziny zastępczej, a dopiero po wyczerpaniu takiej możliwości, dziecko trafia do instytucjonalnej pieczy zastępczej.

1. Rodzinna piecza zastępcza

Rodzinna piecza zastępcza to system, w skład którego wchodzi spokrewnione, niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze, w tym rodziny zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i rodziny zawodowe specjalistyczne oraz rodzinne domy dziecka.

Rodziny zastępcze spokrewnione tworzą wstępni i rodzeństwo dziecka. Dzięki temu, w sposób naturalny podtrzymywane są więzi rodzinne, a jednocześnie dzieci pozostają w swojej dalszej, ale biologicznej rodzinie. Umieszczenie w takim środowisku jest priorytetowe, o ile jest zgodne z dobrem dziecka.

Rodziny zastępcze niezawodowe tworzą osoby niespokrewnione z dzieckiem lub krewni nie będący wstępnymi i rodzeństwem dziecka. W rodzinie niezawodowej w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 wychowanków. Jedynie za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej jest dopuszczalne umieszczenie większej liczby dzieci. Niemniej jednak dotyczy to umieszczenia rodzeństwa.

Rodziny zastępcze zawodowe w tym:

- 1) pełniące funkcję pogotowia rodzinnego – tworzą osoby niespokrewnione z dzieckiem; umieszcza się w nich dziecko do czasu unormowania jego sytuacji, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony, za zgodą organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej;

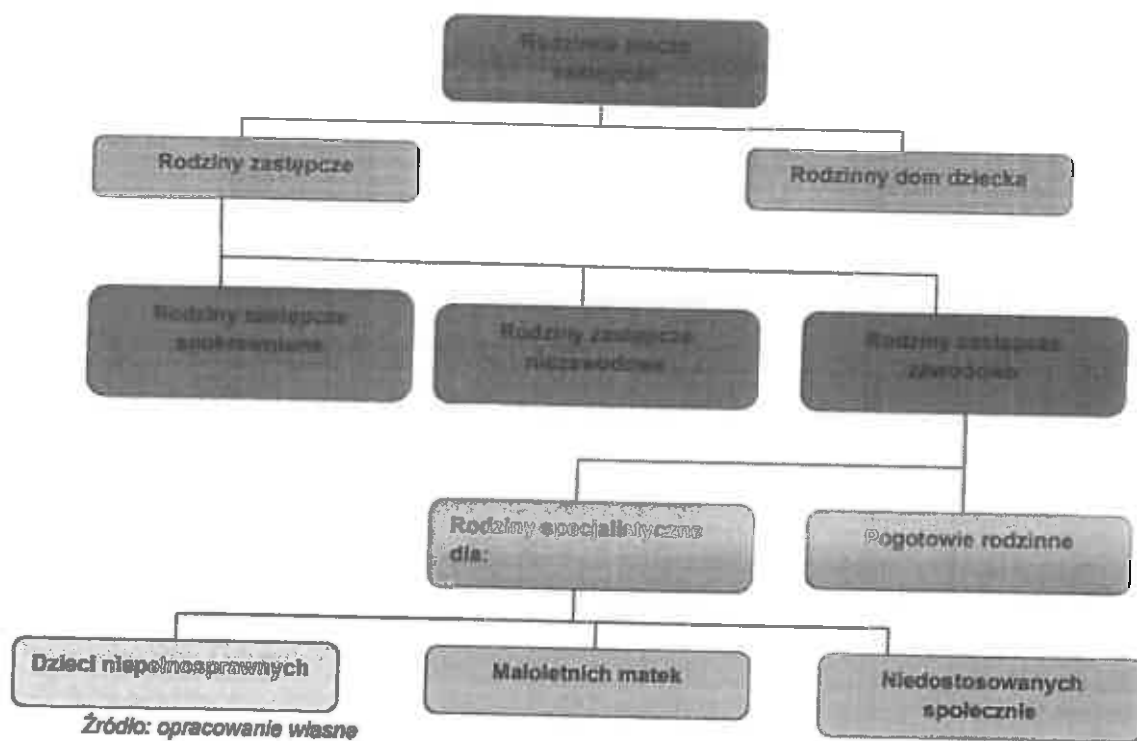
- 2) specjalistyczne rodziny zastępcze – umieszcza się w nich w szczególności dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci skierowane na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, a także małoletnie matki z dziećmi.

W rodzinie zastępczej zawodowej, podobnie jak w niezawodowej, w tym samym czasie może przebywać nie więcej niż 3 wychowanków, a umieszczenie większej liczby dzieci (rodzeństwa) wymaga zgody rodziny zastępczej i pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodzinny dom dziecka może stworzyć małżeństwo lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. W rodzinnym domu dziecka tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 8 wychowanków. W razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci. W tej formie opieki wychowywane są dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się, umożliwiające jest wspólne wychowanie się liczego rodzeństwa. Z prowadzącym rodzinny dom dziecka, starosta zawiera umowę na okres co najmniej 5 lat. Jeżeli przebywa w nim więcej niż 4 dzieci, na wniosek prowadzącego rodzinny dom dziecka, zatrudnia się osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Rysunek Nr 1. Model rodzinnej pieczy zastępczej

Zasadniczym celem systemu pieczy zastępczej jest zabezpieczenie potrzeb dzieci, wobec rodziców, których w wyniku zaniedbań wychowawczych, przemocy psychicznej i fizycznej oraz uzależnienia, sąd zastosował ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej.

Państwo za pomocą wielu instytucji, a szczególnie rodzin zastępczych, przejmuje funkcje rodziny za osoby, które nie są w stanie prawidłowo wypełniać powierzonej im roli, zwłaszcza funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Wsparcie osób podejmujących się pełnienia roli opieki zastępczej oznacza zaangażowanie wielu podmiotów, a to z kolei wymaga skoordynowanego działania systemu pieczy zastępczej. Realizacja założeń programu ma na celu w szczególności promocję i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie jasielskim. Działania podejmowane przez wykwalifikowaną kadrę systemu pomocy społecznej, zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej niewątpliwie są mocną stroną w realizowaniu tego zadania.

Każde dziecko potrzebuje szczególnej ochrony i pomocy ze strony osób dorosłych i środowiska. Jedynie w sytuacji, gdy dobro dziecka w rodzinie naturalnej jest zagrożone (rodzina nie spełnia swoich funkcji, jest zbyt zdegradowana, nie daje dziecku oparcia, nie uczy radzenia sobie w życiu) opiekę nad dzieckiem można powierzyć innej rodzinie - rodzinie zastępczej.

Umieszczając dziecko w rodzinie zastępczej należy przede wszystkim mieć na względzie jego podmiotowość i prawo do:

- 1) wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowania dziecka poza rodziną do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
- 2) powrotu do rodziny biologicznej;
- 3) utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami biologicznymi, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
- 4) stabilnego środowiska wychowawczego;
- 5) kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku;
- 6) pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia;
- 7) ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka;
- 8) informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości;
- 9) ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem;
- 10) poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej;
- 11) dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Liczba rodzin zastępczych na terenie powiatu jasielskiego w latach 2021-2023 (narastająco w ciągu roku) z podziałem na poszczególne rodzaje rodzin wraz z liczbą dzieci w nich przebywających.

Tabela 1. Liczba rodzin zastępczych.

Rodzaj rodziny zastępczej	Liczba rodzin zastępczych		
	2021	2022	2023
spokrewniona	32	26	28
niezawodowa	27	29	31
zawodowa	5	6	5
zawodowa specjalistyczna	3	3	3
Zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	1	0	0

Źródło: opracowanie własne PCPR w Jaśle

Tabela 2. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodzaj rodziny zastępczej	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych		
	2021	2022	2023
spokrewniona	35	29	34
niezawodowa	41	39	44
zawodowa	19	21	20
zawodowa specjalistyczna	13	12	13
zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	8	0	0

Źródło: opracowanie własne PCPR w Jaśle.

Jak wynika z przedstawionej tabeli nr 1 największą liczbę rodzin zastępczych stanowią rodziny zastępcze niezawodowe. Większą część tych rodzin stanowią dalsi krewni dzieci, głównie ciocie, wujkowie, kuzyni. W tej grupie znajdują się również osoby obce dla dziecka, niespokrewnione z nim. Drugą grupę pod względem ilościowym stanowią rodziny spokrewnione, są to dziadkowie i pełnoletnie rodzeństwo dziecka. W grupie rodzin zawodowych funkcję rodziny zastępczej pełnią tylko osoby obce, niezwiązane z dzieckiem, nad którym sprawują opiekę.

Wyniki przedstawione w tabeli nr 1 obrazują utrzymującą się na porównywalnym poziomie liczbę rodzin zastępczych na przełomie trzech ostatnich lat. Obserwuje się natomiast nieznaczną tendencję wzrostową liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w kolejnych latach (tabela 2). Zwiększone liczby dotyczą głównie dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych niezawodowych i zawodowych. Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych jak również dzieci przebywających w tych rodzinach nie ulega większym zmianom na przełomie trzech kolejnych lat.

Tabela 3. Struktura wiekowa dzieci przebywających w pieczy zastępczej na terenie powiatu jasielskiego – stan na 31.12.2023 r.

Rodziny zastępcze	Liczba wychowanków przebywających w rodzinach zastępczych w podziale na wiek:						Razem
	poniżej 1 r. ż.	od 1 do 3 lat	od 4 do 6 lat	od 7 do 13 lat	od 14 do 17 lat	od 18 do 24 lat	
spokrewnione	0	3	2	16	9	4	34
niezawodowe	2	3	4	14	13	8	44
zawodowe	0	3	2	4	6	5	20
Zawodowe specjalistyczne	0	0	1	4	5	3	13
RAZEM:	2	9	9	38	33	20	111

Źródło: opracowanie własne PCPR w Jaśle

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli najliczniejszą grupę stanowią wychowankowie rodzin zastępczych spokrewnionych w wieku od 7 do 13 lat (16) oraz rodzin niezawodowych (14). Na uwagę zasługuje również fakt, że liczną grupę dzieci stanowią wychowankowie rodzin zastępczych w przedziale wiekowym od 14 do 17 lat. Jest to druga co do wielkości grupa wychowanków rodzin zastępczych.

Tabela obrazuje, że dzieci umieszczone w pieczy zastępczej są w zdecydowanej większości w wieku szkolnym, w najbliższych latach osiągną pełnoletność i będą się usamodzielniać. Zatem niektóre rodziny zastępcze, które obecnie funkcjonują (szczególnie rodziny spokrewnione) przestaną funkcjonować.

Tabela 4. Okres przebywania dzieci w pieczy zastępczej wg stanu na dzień 31.12.2023 r.

Rodziny zastępcze	Czas pobytu dzieci w pieczy zastępczej:						Razem
	do 3 miesięcy	powyżej 3 do 6 m-cy	powyżej 6 do 12 m-cy	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat	
spokrewnione	2	3	4	1	1	23	34
niezawodowe	2	2	4	4	4	28	44
zawodowe	0	0	0	4	2	14	20
Zawodowe specjalistyczne	0	1	0	0	7	5	13
RAZEM:	4	6	8	9	14	70	111

Źródło: opracowanie własne PCPR w Jaśle

Jak wynika z danych zawartych w tabeli nr 4 dla większości dzieci pobyt w rodzinie zastępczej trwa powyżej 3 lat. Tym samym rodzina zastępcza traci funkcję „tymczasowości” dla dziecka, a staje się dla niego stałym środowiskiem wychowawczym, w wielu przypadkach aż do pełnoletności. Zjawisko to dotyczy wszystkich typów rodzin.

Bardzo często sąd pozostawia dzieci na wiele lat w rodzinach zastępczych (tracą one wówczas szansę na wychowywanie się w rodzinie adopcyjnej), zanim pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej lub wyda zgodę na powrót dzieci do rodziny biologicznej.

Tabela 5. Powroty dzieci do rodzin biologicznych i adopcji w latach 2021-2023

Rok	Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych	Liczba dzieci, które zostały przekazane do adopcji
2021	4	5
2022	3	3
2023	2	2

Źródło: opracowanie własne PCPR w Jaśle

Pozytywnym zjawiskiem, jest fakt, iż w skali każdego roku kilkoro dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych powraca do rodzin biologicznych, głównie dzięki współpracy pracowników różnych instytucji, w tym opiekunów zastępczych. Ponadto

w miarę możliwości regulowana jest sytuacja prawna dzieci, dzięki czemu pozyskują one własną nową rodzinę. W analizowanym okresie przysposobionych zostało 10 dzieci, które dotychczas przebywały w pieczy zastępczej.

Do ośrodka adopcyjnego działającego przy Regionalnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Rzeszowie zgłaszane są dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, czyli takie wobec których rodzice zrzekli się praw rodzicielskich lub których rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej mocą postanowienia sądowego. Większość dzieci trafiających do adopcji mieści się w przedziale wiekowym 0 – 4 lata, jednak zdarza się, iż nową rodzinę znajdują dzieci starsze, w wieku szkolnym.

Rodzinom zastępczym udzielane są świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka oraz inne fakultatywne świadczenia, wskazane w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go o raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki związane z opieką i wychowaniem dziecka. W wydatkach tych partycypuje również gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, która ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Wydatki gmin na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej w latach 2021-2023 przedstawiają się następująco:

Tabela 6. Wydatki gmin na opiekę i wychowanie dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2021-2023

Rok	Kwoty wydatków
2021	412 591,53 zł
2022	411 720, 51 zł
2023	543 371,23 zł

Źródło: opracowanie własne PCPR w Jaśle

Poniższa tabela przedstawia finansowanie rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021-2023.

Tabela 7. Finansowanie pieczy zastępczej w latach 2021 - 2023.

Rok 2021		
Lp.	Rodzaj świadczeń	Wartość świadczeń (w zł) ogółem
1.	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej	1 325 237,08
2.	Jednorazowa pomoc pieniężna na pokrycie wydatków związanych z potrzebami dziecka przyjętego do rodziny zastępczej	10 932,00
3.	Wynagrodzenie dla zawodowych rodzin zastępczych (brutto)	276 756,00
	Ogółem:	1 612 925,08
Rok 2022		
Lp.	Rodzaj świadczeń	Wartość świadczeń (w zł) ogółem
1.	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej	1 340 327,81
2.	Jednorazowa pomoc pieniężna na pokrycie wydatków związanych z potrzebami dziecka przyjętego do rodziny zastępczej	12 097,00
3.	Wynagrodzenie dla zawodowych rodzin zastępczych (brutto)	245 355,28
	Ogółem:	1 597 780,09

Rok 2023		
Lp.	Rodzaj świadczeń	Wartość świadczeń (w zł) ogółem
1.	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej	1 492 343,38
2.	Jednorazowa pomoc pieniężna na pokrycie wydatków związanych z potrzebami dziecka przyjętego do rodziny zastępczej	8400,00
3.	Wynagrodzenie dla zawodowych rodzin zastępczych (brutto)	384 253,40
	Ogółem:	1 884 996,78

Źródło: opracowanie własne PCPR w Jaśle

Powiat jest zobowiązany również do ponoszenia wydatków na pokrycie kosztów pobytu dziecka w rodzinie zastępczej na terenie innego powiatu, w przypadku gdy miejscem zamieszkania przed umieszczeniem dziecka po raz pierwszy w pieczy zastępczej był powiat jasielski. Koszty utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów pokrywane są na podstawie porozumień zawartych między powiatami. Umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej poza powiatem jest podyktowane brakiem możliwości zapewnienia tym dzieciom pieczy zastępczej na terenie powiatu jasielskiego oraz realizacją wydanych postanowień przez sąd. Sytuacja taka spowodowana jest często względami rodzinnymi dzieci, np. koniecznością zapewnienia im opieki u dziadków zamieszkujących w innym powiecie. Jak obrazuje poniższa tabela ilość dzieci z terenu powiatu jasielskiego przebywająca w rodzinach zastępczych poza powiatem nie uległa zwiększeniu na przełomie trzech ostatnich lat, a wręcz ma tendencję spadkową.

Tabela 8. Wydatki powiatu jasielskiego w latach 2021 - 2023 na utrzymanie dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów.

Rok	Liczba dzieci	Roczny koszt realizacji porozumień (w zł)
2021	12	145 038,42 zł
2022	10	132 160,80 zł
2023	11	148 331,75 zł

Źródło: opracowanie własne powiatu jasielskiego

Analogicznie przedstawia się sytuacja dzieci z obcych powiatów, a umieszczonych w pieczy zastępczej na terenie powiatu jasielskiego. Na podstawie zawartych porozumień powiaty finansują pobyt własnych dzieci w rodzinach zastępczych. Poniższa tabela przedstawia ilość dzieci z obcych powiatów umieszczonych na terenie powiatu jasielskiego wraz z rocznymi kosztami realizacji zawartych porozumień dotyczących utrzymania dzieci.

Tabela 9. Dochody Powiatu Jasielskiego w latach 2021 – 2023 na utrzymanie dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie powiatu jasielskiego.

Rok	Liczba dzieci	Roczny koszt realizacji porozumień (w zł)
2021	40	634 163,46 zł
2022	39	628 665,53 zł
2023	40	722 089,33 zł

Zródło: opracowanie własne powiatu jasielskiego

2. Instytucjonalna piecza zastępcza w powiecie jasielskim

W sytuacji, gdy sąd ingeruje we władzę rodzicielską i konieczne jest umieszczenie dziecka poza środowiskiem naturalnym, powinno być ono umieszczone w pierwszej kolejności w rodzinnej formie pieczy zastępczej. Jednak nie zawsze takie rozwiązanie jest możliwe, dlatego też istotną funkcję pełni instytucjonalna piecza zastępcza. Placówki opiekuńczo – wychowawcze zapewniają dzieciom całodobową opiekę i wychowanie, zaspokajają podstawowe potrzeby dziecka.

Instytucjonalna piecza zastępcza to system pieczy zastępczej sprawowany w formach:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej;
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, w której umieszczane są dzieci, o indywidualnych potrzebach, w szczególności:
  - legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności,
  - wymagające stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii,
  - wymagające wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych,

- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, w którym umieszczane są dzieci wymagające specjalistycznej opieki ze względu na stan zdrowia oraz w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W takim ośrodku dzieci nie mogą przebywać dłużej niż do ukończenia 1. roku życia.

Najpowszechniejszą formą instytucjonalnej pieczy zastępczej są placówki opiekuńczo-wychowawcze, których zadaniem jest:

- zapewnienie dziecku całodobowej opieki i wychowania,
- zaspokojenie podstawowych emocjonalnych, zdrowotnych, religijnych i społecznych potrzeb dziecka,
- umożliwienie, za zgodą sądu kontaktu z rodzicami biologicznymi,
- podejmowanie działań mających na celu powrót dziecka do rodziny biologicznej,
- zapewnienie dziecku dostępu do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych oraz korzystania z przysługujących mu świadczeń zdrowotnych,
- ścisła współpraca z instytucjami wspierającymi działania placówek opiekuńczo-wychowawczych takich jak sąd, powiatowe centrum pomocy rodzinie, rodzina, asystent rodziny i organizator rodzinnej pieczy zastępczej szczególnie w zakresie przygotowania dziecka do samodzielnego życia.

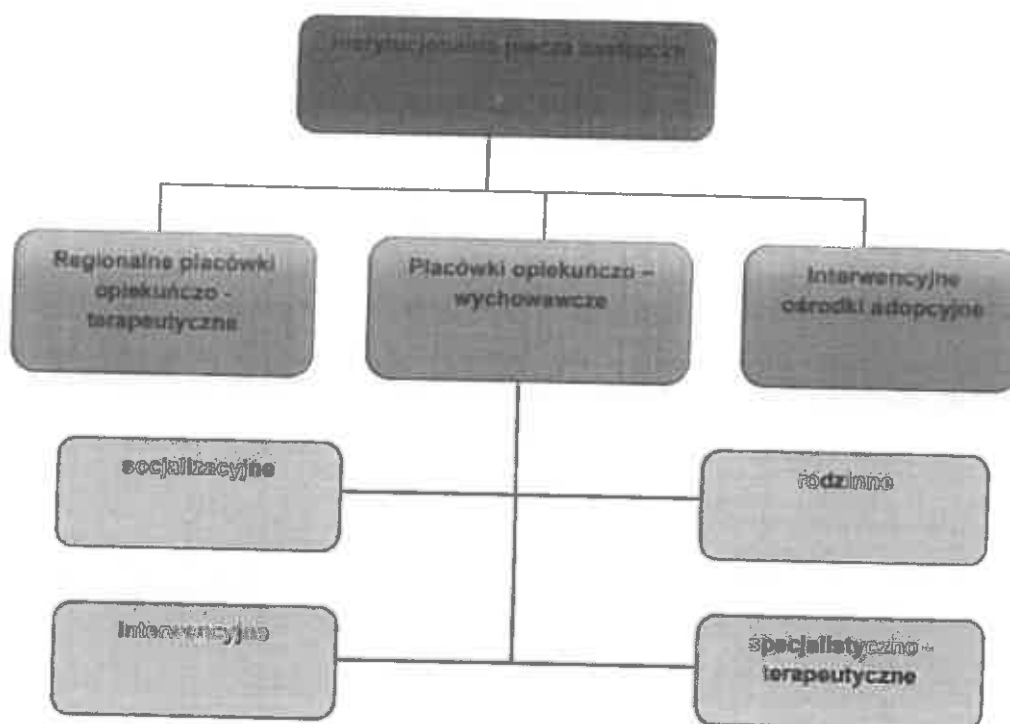
Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.) placówka opiekuńczo-wychowawcza jest prowadzona jako placówka opiekuńczo - wychowawcza typu:

- 1) **socjalizacyjnego** - zapewniająca całodobową opiekę i wychowanie nad dziećmi powyżej 10. roku życia, których powrót do domu nie jest możliwy. W sytuacjach szczególnych do placówek kierowane mogą być dzieci młodsze;
- 2) **interwencyjnego** - funkcjonująca w celu zapewnia doraźnej opieki nad dzieckiem powyżej 10. roku życia (w sytuacjach szczególnych do placówek kierowane mogą być dzieci młodsze) w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia opieki, pobyt w placówce tego typu nie może trwać dłużej niż 3 miesiące, w szczególnych przypadkach może zostać przedłużony do zakończenia trwającego postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w pieczy zastępczej;

- 3) specjalistyczno-terapeutycznego - której zadaniem jest opieka nad dziećmi powyżej 10 roku życia o indywidualnych potrzebach, w tym: legitymującymi się orzeczeniem o niepełnosprawności lub umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 4) rodzinnego - zapewniająca opiekę dzieciom w różnym wieku, w tym dorastającym i usamodzielniającym się, umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu.

Rysunek Nr 2. Model instytucjonalnej pieczy zastępczej

Na terenie powiatu jasielskiego funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego **Dom Dziecka w Kołaczycach** o liczbie miejsc 14, którego organem prowadzącym jest Powiat Jasielski. Placówka ta zapewnia przyjętym dzieciom całodobową opiekę i wychowanie. Do placówki przyjmowane są dzieci powyżej 10 roku życia, w wyjątkowych wypadkach możliwe jest przyjęcie młodszego dziecka, szczególnie gdy dotyczy to rodzeństwa.

Dom Dziecka w Kołaczycach utrzymuje stały kontakt ze szkołami, do których uczęszczają wychowankowie. Współpracuje z policją, sądami oraz różnymi instytucjami

w zakresie realizacji swoich zadań. Dzieci korzystają z porad psychologów i pedagogów Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Jaśle. Na terenie placówki prowadzone są zajęcia wychowawcze (indywidualne i grupowe), których celem jest wypracowanie właściwych systemów wartości, wzorców osobowych i zachowań akceptowanych społecznie oraz kształtowanie umiejętności interpersonalnych. Wychowankowie placówki uczęszczają na zajęcia pozalekcyjne, oraz dodatkowe zajęcia wychowawcze w świetlicach. Przebywając w placówce i poza nią biorą czynny udział w codziennych zajęciach przygotowujących do samodzielnego życia. Dom Dziecka w Kołaczycach posiada odpowiednie standardy – zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Analogicznie jak w rodzinnej pieczy zastępczej powiat jest zobowiązany również do ponoszenia wydatków na pokrycie kosztów pobytu dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innego powiatu, w przypadku gdy miejscem zamieszkania przed umieszczeniem dziecka po raz pierwszy w pieczy zastępczej był powiat jasielski.

Tabela 10. Wydatki powiatu jasielskiego w latach 2021 - 2023 na utrzymanie dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów.

Rok	Liczba dzieci	Roczny koszt realizacji porozumień (w zł)
2021	6	165 895,65 zł
2022	6	362 751,24 zł
2023	6	387 819,04 zł

Źródło: opracowanie własne powiatu jasielskiego

Jak wynika z analizy powyższej tabeli nastąpił wzrost wydatków na utrzymanie dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów na przełomie lat 2021-2023, nie zmieniła się natomiast liczba dzieci z terenu powiatu przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza terenem powiatu jasielskim.

Tabela 11. Dochody powiatu jasielskiego w latach 2021 – 2023 na utrzymanie dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu jasielskiego.

Rok	Liczba dzieci	Roczny koszt realizacji porozumień (w zł)
2021	10	584 020,21 zł
2022	10	536 021,72 zł
2023	10	629 123,06 zł

Źródło: opracowanie własne powiatu jasielskiego

Nastąpił również wzrost dochodów powiatu z tytułu utrzymania dzieci z obcych powiatów, a umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej na terenie powiatu jasielskiego (tabela 11).

3. Usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej w powiecie jasielskim

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną zwanej „osobą usamodzielnianą”, powiat ma obowiązek udzielić wsparcia, polegającego na:

1) przyznawaniu pomocy na:

- a) **kontynuowanie nauki**, wypłacanej nie dłużej niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25. roku życia, w sytuacji gdy kontynuuje naukę:
  - w szkole;
  - w zakładzie kształcenia nauczycieli;
  - w uczelni;
  - u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego,
- b) **usamodzielnienie**, która może zostać wypłacona w zależności od ustaleń indywidualnego programu usamodzielnienia, jednorazowo lub w ratach, nie później jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia,

- c) **zagospodarowanie**, wypłacanej jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia. Pomoc ta jest najczęściej przeznaczana na zakup niezbędnych urządzeń gospodarstwa domowego, mebli, sprzętów niezbędnych do podjęcia zatrudnienia,
- 2) udzielaniu pomocy w uzyskaniu:
- a) **odpowiednich warunków mieszkaniowych**,
- b) **zatrudnienia**, polegającą na udzielaniu informacji o możliwych formach wsparcia przez instytucje realizujące to zadanie, kierowanie do urzędu pracy w celu uzyskania informacji o posiadanych ofertach pracy, kierowaniu na staż, udział w kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe.
- 3) zapewnianiu pomocy prawnej i psychologicznej.

Poniższe tabele obrazują formy pomocy przyznane usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej w latach 2021-2023.

Tabela 12. Świadczenia dla osób usamodzielnianych na kontynuowanie nauki w latach 2021 - 2023.

Kontynuowanie nauki						
Forma pieczy zastępczej	2021		2022		2023	
	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w pełnych zł)	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w pełnych zł)	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w pełnych zł)
Rodziny zastępcze	17	76 800	18	89 001	17	88 349
Placówki opiekuńczo – wychowawcze	5	28 478	3	16 953	1	7 742

Źródło: opracowanie własne PCPR w Jaśle

Tabela 13. Pomoc na usamodzielnienie dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej w latach 2021-2023.

Usamodzielnienie						
Forma pieczy zastępczej	2021		2022		2023	
	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w pełnych zł)	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w pełnych zł)	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w pełnych zł)
Rodziny zastępcze	3	21 336	5	30 978	3	21 857
Placówki opiekuńcze - wychowawcze	1	3730	2	11569	0	0

Źródło: opracowanie własne PCPR w Jaśle

Tabela 14. Świadczenia dla osób usamodzielnianych na zagospodarowanie w latach 2021-2023.

Zagospodarowanie						
Forma pieczy zastępczej	2021		2022		2023	
	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w pełnych zł)	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w pełnych zł)	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w pełnych zł)
Rodziny zastępcze	5	10 052	6	12 386	1	2 039
Placówki opiekuńczo - wychowawcze	0	0	1	1 695	0	0

Źródło: opracowanie własne PCPR w Jaśle

Pełnoletni wychowankowie opuszczający rodzinną i instytucjonalną pieczę zastępczą mają prawo do wsparcia ich procesu usamodzielnienia poprzez przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie, a także udzielenie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zatrudnienia. Wychowankom opuszczającym pieczę zapewnia się również pomoc prawną i psychologiczną. Warunkiem

korzystania ze wsparcia jest wskazanie co najmniej na rok przed osiągnięciem pełnoletności opiekuna usamodzielnienia oraz opracowanie wspólnie z nim indywidualnego programu usamodzielnienia, w którym określa się sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych oraz działania zmierzające do uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz podjęcia przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

Przeciętnie około 70% wychowanków opuszczających pieczę zastępczą kontynuuje naukę i realizuje postanowienia zawarte w indywidualnym programie usamodzielnienia. Warto dodać, że funkcjonujące indywidualne programy usamodzielnienia każdego roku podlegają modyfikacji ze względu na zmianę sytuacji osobistej wychowanka, co wskazuje na niestabilność ich procesu usamodzielnienia i zmienność podejmowanych decyzji. Osoby usamodzielniane zmieniają szkoły, miejsca zamieszkania, nieumiejętnie rozwiązują przejściowe problemy. Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą, jest trudność w pozyskaniu mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. W wielu przypadkach osoby usamodzielniane cechuje często bierność, niechęć do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niska motywacja do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiając młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

IV. ZASOBY POWIATU JASIELSKIEGO

Do głównych zasobów powiatu jasielskiego, które umożliwiają w sposób kompleksowy organizować wsparcie dla rodzin zastępczych i wychowanków należą:

- współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie;
- pozyskiwanie środków finansowych z zewnętrznych źródeł w ramach otwartych konkursów wspierających rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej;
- kompleksowość i różnorodność oferowanego wsparcia poprzez podejmowane na rzecz pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej działania, systematycznie aktualizowane i dostosowywane do potrzeb;

- zespół specjalistów pracujący na rzecz pieczy zastępczej między innymi specjalista pracy z rodziną, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, pedagog, prawnik;
- zasoby kadrowe placówki opiekuńczo-wychowawczej.

V. CELE PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ.

CELEM GŁÓWNYM POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE JASIELKIM NA LATA 2024 - 2026 JEST PROMOCJA I WSPARCIE RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Do osiągnięcia celu głównego sformułowano cztery cele szczegółowe w obszarach:

- promowania rodzicielstwa zastępczego,
- wspierania istniejących rodzin zastępczych,
- wsparcia rozwoju dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- pomocy dla osób usamodzielnianych.

Cele szczegółowe będą wskazywać sposoby osiągnięcia celu głównego i będą wskaźnikiem w monitorowaniu efektów bezpośrednich.

Cel szczegółowy 1

„Zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodziców biologicznych wsparcia w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej” poprzez:

- 1) promowanie rodzinnych form pieczy zastępczej,
- 2) poszukiwanie oraz kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- 4) zgłaszanie do Ośrodka Adopcyjnego w Rzeszowie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- 5) prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego w celu zapewnienia opieki i prawidłowych warunków rozwoju dzieciom w niej umieszczonym.

Zakładane rezultaty:

- 1) zwiększenie poziomu wiedzy i świadomości społeczności lokalnej na temat rodzinnych form pieczy zastępczej,

- 2) zwiększenie ilości miejsc w niezawodowych i zawodowych rodzinach zastępczych,
- 3) zwiększenie liczby kandydatów na rodziny zastępcze oraz nabycie przez nich wiedzy dotyczącej wypełniania funkcji rodzica zastępczego,
- 4) wzrost liczby dzieci, które w związku z uregulowaną sytuacją prawną zostaną przysposobione,
- 5) zapewnienie wystarczającej ilości miejsc dla dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Cel szczegółowy 2

„Wspieranie rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu jasielskiego” poprzez:

- 1) zapewnienie wsparcia dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej oraz osobom pełniącym funkcję rodzin zastępczych w rozwiązywaniu problemów dzięki pomocy udzielanej przez specjalistów.
- 2) zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w ramach grup wsparcia,
- 3) zapewnienie rodzinom zastępczym szkoleń mających na celu podnoszenie ich kompetencji opiekuńczo – wychowawczych,
- 4) zapewnienie rodzinom przysługujących im świadczeń.

Zakładane rezultaty:

- 1) reagowanie na potrzeby rodziców zastępczych poprzez zapewnienie wsparcia w tym psychologicznego, pedagogicznego lub prawnego,
- 2) umożliwienie uczestniczenia w grupie wsparcia dla rodziców zastępczych,
- 3) zdobycie bądź poszerzenie wiedzy rodziców zastępczych poprzez udział w szkoleniach,
- 4) zapewnienie dostępu rodzinom zastępczym do przysługujących im świadczeń finansowych.

Cel szczegółowy 3

„Wzmocnienie rozwoju dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej zwłaszcza emocjonalnego i społecznego” poprzez:

- 1) zapewnienie pomocy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,
- 2) organizowanie dla dzieci pomocy w obszarze edukacji i organizacji czasu wolnego przy

pomocy wolontariuszy,

- 3) organizowanie dla wychowanków placówki opiekuńczo - wychowawczej zajęć socjoterapeutycznych, wyrównawczych oraz innych działań wynikających z potrzeb wychowanków,
- 4) zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy psychologicznej i pedagogicznej dzieciom umieszczonym w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej.

Zakładane rezultaty:

- 1) wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej udzielane wychowankom,
- 2) zapewnienie pomocy w poprawie sytuacji szkolnej dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej,
- 3) poprawa relacji społecznych i umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych poprzez udział w grupie socjoterapeutycznej,
- 4) wsparcie psychologiczne i pedagogiczne dla wychowanków umieszczonych w pieczy zastępczej.

Cel szczegółowy 4

„Zapewnienie pomocy i wsparcia usamodzielniającym się wychowankom pieczy zastępczej”
poprzez:

- 1) opracowanie i realizacja indywidualnych programów usamodzielnienia wychowanków przebywających w pieczy zastępczej,
- 2) zapewnienie wsparcia usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej w tym psychologicznego, prawnego,
- 3) pomoc w uzyskaniu wsparcia na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie,
- 4) pomoc w uzyskaniu zatrudnienia oraz odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Zakładane rezultaty:

- 1) sporządzenie indywidualnych programów usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej,
- 2) zapewnienie pełnoletnim wychowankom, opuszczającym pieczę zastępczą, poradnictwa prawnego oraz psychologicznego,

- 3) zapewnienie wychowankom dostępu do przysługujących im świadczeń finansowych,
- 4) pomoc w uzyskaniu zatrudnienia oraz odpowiednich warunków mieszkaniowych usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej.

VI. ADRESACI PROGRAMU.

- 1) dzieci przebywające w pieczy zastępczej z terenu powiatu jasielskiego,
- 2) rodziny zastępcze, funkcjonujące na terenie powiatu jasielskiego,
- 3) usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej,
- 4) kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej,
- 5) placówka opiekuńczo-wychowawcza, funkcjonująca na terenie powiatu jasielskiego.

VII. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH NA LATA 2024 - 2026

Zgodnie z art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Zakłada się, utworzenie w okresie realizacji Programu trzech rodzin zastępczych zawodowych tj. w roku 2025 dwóch rodzin i w roku 2026 jednej rodziny. Utworzenie nowych rodzin zastępczych zawodowych wynika z rosnącej potrzeby zapewnienia profesjonalnej opieki dla dzieci pozbawionych możliwości wychowywania się w rodzinach biologicznych.

Limit rodzin zastępczych zawodowych na 2024 rok	Limit rodzin zastępczych zawodowych na 2025 rok	Limit rodzin zastępczych zawodowych na 2026 rok
0	2	1

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie jasielskim na lata 2024 - 2026 realizowany będzie w sposób ciągły przez cały okres jego obowiązywania. Podstawowymi

źródłami finansowania Programu będą środki pochodzące z budżetu powiatu jasielskiego, budżetu państwa, funduszy i programów zewnętrznych oraz środków pochodzących z innych powiatów i gmin w ramach zawartych umów i porozumień.

IX. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

Powiatowy Program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie jasielskim na lata 2024 - 2026 będzie monitorowany przez PCPR w Jaśle corocznie poprzez analizę sprawozdań złożonych przez podmioty realizujące cele i działania określone w Programie.

Informacje te zostaną przedstawione Radzie Powiatu w Jaśle i Zarządowi Powiatu w Jaśle w sprawozdaniu z działalności PCPR w Jaśle.

Program podlegał będzie ewaluacji, która dokonana zostanie przez PCPR w Jaśle. Wnioski z monitoringu i ewaluacji Powiatowego Programu będą stanowić podstawę do ewentualnej modyfikacji ujętych w nim celów i działań lub definiowania nowych.

X. ZAKOŃCZENIE

Jednym z ważniejszych zadań, jakie stoi przed Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle jest realizacja zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Jego głównym zadaniem jest współpraca z pozostałymi jednostkami samorządowymi i gminnymi w celu zapewnienia maksymalnego wsparcia dla dzieci i ich rodzin. Poprawa jakości życia dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, ich opiekunów oraz usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej możliwa jest tylko wtedy, gdy istnieją jasno określone cele oraz zadania do realizacji. Wyrazem dążenia do sprecyzowania podejmowanych działań jest trzyletni Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie jasielskim na lata 2024-2026. Stanowi on kierunek budowy efektywnego systemu rozwoju różnorodnych form pieczy zastępczej. Zakłada się, iż działania wspomagające i wspierające rodzinę pozwolą na wzmocnienie jej podstawowych funkcji, a tym samym przyczynią się do budowania pozytywnych wzorców rodzinnych i zminimalizują zjawisko występowania sieroctwa społecznego.

PRZEWODNICZĄCY
RADY POWIATU w JAŚLE

Grzegorz Pers

